

Marta Davouze

LOŽ V BRETAGNI

MLADÁ FRONTA

Marta Davouze

Lod' v Bretani

Mladá fronta

Text © Marta Davouze, 2016

Illustrations © Pure Beauty, 2016

Cover Illustration © Alena Beldová, 2016

S láskou mému synu Jakobovi

Předmluva, nebo výmluva?

Kniha *Dům v Bretani* vznikla během dvou dosti bláznivých letních měsíců roku 2013, kdy se u nás ubytovalo tolik turistů, že jsme se museli vystěhovat a nocovat u kamaráda v karavanu. Vyšla krátce nato, a dlužno říct, že málokterá její kolegyně na knižním trhu se může chlubit tak velkým počtem děkovných dopisů čtenářů. Věřte nebo nevěřte, je jich už na čtyři stovky. Román by se z nich dal sestavit! Nejspíš by byl o hledání životního náboje ve vzácném koření, jímž je humor. Nevím, snad.

Ty dopisy mi sice jsou adresovány, ale mám neodbytný pocit, že mi nejsou určeny. Že patří výhradně té knize, která si dávno žije svůj život nezávisle na mně, která si dělá, co chce. Vydala jsem pár dalších knih a o nich nikdo ani nemukne. Jedna paní mi napsala, že má milostivou stále u postele a že před spaním ani neuvažuje, na které stránce ji otevřít, kdekoli se začte a potěší. Pořád jen ona, ta knížka, já jsem vosk. Jako by existovala sama o sobě coby svébytný fenomén už někdy předtím, jako

by se odjakživa vznášela v efemérním prostoru plujících oblak nebo pomyslných tvarů mořských vln a já jí posloužila coby pouhý prostředník, coby otrok donucený ji zhmotnit a hodit na papír.

Kdyby se jednalo jenom o dopisy, ještě by to šlo. Jenže čtenáři za ní do Bretaně jezdí! Nikoli za mnou, to by se zeptali, jak se mi daří, ne? Leč oni chtějí vidět páva Leona a ptají se, kolik máme kachen, kam se poděly naše ovce a co dělá psík Ikar. Zkrátka kdo tráví dovolenou v Bretani a nachází se nedaleko, zvoní nám u vrat, aby se s ní setkal v reálu, na mě v nejmenším nedbaje, například předchozím telefonátem nebo jinou formou žádosti o návštěvu. Není divu, vždyť o mě v tom vůbec nejde; nechtějí se setkat se mnou, ale s romantickou vizí, kterou v nich ta kniha vyvolala.

Docela by se vyplatil nějaký zasvěcený průvodce. Vzal by to pěkně stránku po stránce a ukázal by návštěvníkům bar v přístavu, kde jsem se seznámila s budoucím manželem Joëlem, místo, kde kotvívala naše loď, radnici, kde jsme se brali, Cap Fréhel, Fort La Latte nebo by je provedl všemi prostory manoiru. I kdyby se vybíralo za lístky, neodjížděli by tak víceméně zklamáni, jako asi odjíždějí, když spatří toliko mou maličkost, pokaždé trochu vyvedenou z míry nečekanou návštěvou, a obdrží autogram nebo nanejvýš skleničku vína.

Měla bych skákat radostí z ceny Mladé fronty za nejprodávanější knihu i z pochvalných reakcí čtenářů, avšak já neskáču, nýbrž jsem upřímně zaskočená. Napsala jsem v životě tolik textů, které považuji ze svého

hlediska za lepší a důležitější, že nejsem s to pochopit, proč právě *Dům v Bretani* má být mým nejlepším dílem.

O to větší je moje obava z pokračování, do kterého se tu nerozvážně pouštím, anžto je po mně ustavičně žádáno. Jistě to však nemá být nastavovaná kaše nebo ohřívané zbytky původní knihy. Tak to nakladatel, knihkupci ani čtenáři určitě nemyslí. Oni se prostě jen domnívají, že je pro mě hračka něco podobného ze sebe vysoukat znovu, zvláště když už mám tak říkajíc na čem stavět. Ale žádná hračka to není. Ani guláš neuvaříte napodruhé jako napoprvé, ani špičkový sportovec neskočí do dálky dvakrát za sebou tutéž vzdálenost. Nedá se vstoupit dvakrát do stejné řeky. Řeka neustále plyne, proto nemůže být nikdy stejná, proto je jiná pokaždé, když do ní vstupujete.

A tak je tomu i s životem. Ten můj plyne ve zcela odlišném rytmu než před šestnácti roky, kdy jsem si pořídila *Manoir de Langourian*. Rozdílné jsou i okolnosti, za nichž jsem před lety psala. Čtenářsky nejpříťažlivější zřejmě bylo moje osudové setkání s druhým manželem. Hotová Rosamunde Pilcherová: dva postarší lidé – žena z Prahy a muž z Nancy – se úplně náhodou potkají kdesi v Bretani a na první pohled se do sebe zamilují.

Podobnou devízu by v této druhé knize mohl představovat náš dramatický rozchod nebo aspoň chvilková nevěra. Jenže tím nemohu sloužit. Karta, na kterou jsme takřka bezhlavě vsadili, kupodivu nebyla falešná. Bylo to opravdu srdcové eso. Co s tím člověk nadělá. Literární „trhák“ ze společného stárnutí v harmonickém vztahu?

Užuž jsem to chtěla vzdát, když tu mi jeden z mladických výtvarníků, kteří u nás právě bydleli a malovali, položil otázku:

„Tady jsou v Erquy všichni ti staří tak mladí. Čím to je, Marto?“

„Asi nepočítají vrásky a žijí naplno, jako by jich nebylo,“ vyhrkla jsem první, co mě napadlo, třebaže jsem věděla, že to není přesně ono. Nezbývá než doufat, že jemu i vám přinese lepší odpověď tahle knížka. Možná i mně.

Co je to za divnou vlajku?

„C'est pas grave, c'est normal,“ neboli nic se neděje, to je normální, volal na mě z paluby můj muž a dál se spokojeným úsměvem kormidloval. Já však zřetelně cítila, že jsme drkli o skalisko, a to, že se voda řine do kabiny, mi normální nepřipadalo. Proudila dovnitř škvírou mezi deskou stolu a jakýmsi nerezovým sloupem, který se nacházel uprostřed stolu a jehož smysl mi nic neříkal. Snažila jsem se škvíru ucpat ručníky, ale moc to nepomáhalo.

Lod' jsme ani ne před hodinou převzali od prodejce v Saint Quay Portrieux. Byla nádherná. Deset a půl metru dlouhá plachetnice, tmavě modrá s teakovou palubou. Také uvnitř bylo všechno z teakového dřeva. Měli jsme tam dvě kabiny, salon s kuchyňským koutem a koupelnu. Pojmenovali jsme ji po mém vnukovi Marek. Škoda jí, říkala jsem si. Ani křtu se chudák nedočkala a musí ke dnu. Dala jsem si do zadní kapsy kalhot kreditní kartu, navlékla jsem si záchrannou vestu a vylezla jsem na

palubu. Pohodlně jsem se tam usadila a zapálila jsem si cigaretu. Manžel na mne upřel zkoumavý pohled.

„Co je? Proč máš na sobě tu vestu?“

„No, když se potápíme, tak je lepší mít záchrannou vestu, ne? K čemu by jinak byla? Kreditku jsem si dala do kapsy. Jsem připravená ztroskotat.“

Chvíli trvalo, než zkontroloval záchvat kuckavého smíchu a nabral dech:

„Proč sis s sebou na to ztroskotání vzala ze všeho zrovna kreditku?“

„A co jsem si podle tebe měla vzít? Za občanku si nic nekoupíš. Teda jestli přežijeme.“

„Takže ty jsi z té trošky vody v kajutě usoudila, že se potápíme, a v klidu, ve vestě, s kreditkou a s cigárem si tu jen tak čekáš?“

„Jo.“

„A na co? Že třeba zavolám mayday, aby nás někdo přijel zachránit?“

„Jo.“

„Nebo až voda zaplaví podpalubí?“

„Jo.“

„A nebojíš se toho?“

„Ne. Ty to určitě nějak vyřešíš. Já ti věřím.“

„A proč mi nechceš věřit, že o nic nejde, že to není nic vážného?“

„Protože to říkáš pokaždé, když mě chceš uklidnit. Já už dobře znám to tvoje věčné c'est pas grave. Cítila jsem jasně, že jsme narazili dnem lodi na kameny, načež se uvnitř objevilo plno vody.“

„Miláčku, loď má taky kýl, vzpomínáš? Sama jsi přece ze dvou modelů vybrala ten, co ti připomínal rozdvojený kapří ocas. Ten, co udrží loď při odlivu vzpřímenou. Dnem jsme na nic nenarazili. Naštěstí!“

„Tak co se vlastně stalo?“

„Ále, ten zatracený automatický pilot se spouští bez vyzvání. Najednou námi smýknul o pár metrů mimo trasu.“

„Ale to není v pořádku, že ne?“

„Ne, to skutečně není. Bojím se, že budu muset reklamovat ještě víc věcí, které nejsou v pořádku.“

Tak jsme reklamovali a reklamovali. V opravně lodí, ke které jsme podle garanční smlouvy patřili, jsme byli pár týdnů málem doma. Naše stížnosti tu vyřizoval zasmušilý mladík vyhublé postavy, který budil dojem, že mu každé další zjištění toho či onoho konstrukčního nedostatku zasahuje přímo do ledví. Po tváři se mu vždycky rozlil ruměnc a lehce se rozklepal.

Připomínalo mi to mou anabázi se škodovkou 120, k níž došlo někdy kolem roku 1988. Už jak mi mechanik v prodejně předváděl, k čemu který knoflík slouží, bylo zřejmé, že se jedná o polotovar. Tady máte mlhovky, děl třeba pyšně, neboť mlhovky byly tehdy ještě považovány za přepych. Knoflík mu zůstal v ruce. Udělal grimasu jako dítě, které nabírá na brek, ale opanoval se, zaklel a šel si pro náradí.

Postupně dotahoval nebo vyměňoval drobné díly. Cestou domů mi uvízla převodovka na třetí rychlosti. Když auto odtáhli a rozmontovali, našli v převodovce

zapomenutý šroubovák. To víte, pani, oni to v továrně montují nevyškolení Vietnamci, kolikrát ani nevědí, co kam patří. Helejte, vážený pane, já tohle auto nechci. Dejte mi jiné, a hned! Nebudte bláhová. Takhle si ty blechy postupně vychytáte a bude to šlapat jako hodinky. Kdybyste si vzala jiný vůz, začalo by vám to celé od začátku.

Podobný názor zastával i manžel, pokud šlo o naši loď. Leccos si vynutil na základě záruky, leccos opravil nebo vyrobil. Automatického pilota se pokoušeli spravovat několikrát, stejně si dělal, co chtěl, tak jsme se před ním měli na pozoru. Za kovový štyftíček, který se při onom nárazu zkřivil a způsobil vnikání vody do podpalubí – neptejte se mě jak nebo proč – po nás chtěli přes dva tisíce eur. Prý že to byla naše vina. To Joëla natolik dopálilo, že si v železářství pro kutily nakoupil materiál a vyrobil chybějící součástku sám.

Já mezitím pracovala na interiéru. Nešlo jenom o to jej zútulnit a zabydlet, vhodně do něj umístit nádobí, ručníky, lůžkoviny, lékárníčku, hygienické potřeby a podobně, ale napravit evidentní chyby, jichž se výrobce dopustil. Příkladně schůdky, jimiž se sestupovalo z paluby, měly sice protiskluzovou úpravu, avšak těsně pod nimi bylo kluzké, volně se pohybující prkno. Připevnit nešlo, neboť pod ním bylo jakési zařízení, jež mělo zůstat dostupné. Proč dostupné zrovna takhle, se neví. I zakryla jsem tu zlovůli nástrahu tlustou přilnavou rohožkou, aby i nezavěšením kamarádi mohli vstupovat do kajuty bezpečně po nohách, a ne celí pomlácení po zadku.

V lodi byla obrovská lednice. Nepochybně na rybolov. Otvírala se shora. Její víko bylo ovšem zároveň myšleno jako pracovní deska. Nemohla jsem pochopit, jak mám připravovat jídlo na víku, které každou chvíli někdo zvedne, aby si vzal z lednice pivo. Manžel mi vcelku ochotně vyrobil vál, který jsem pak dávala někdy na dřez, někdy na stůl.

Ne všechny detaily, například že plamen plynového vařiče je vzdálen stěží tři centimetry od obložení z teakového dřeva, jsme sdělovali tomu neduživému mladíkovi, který měl na starosti naše reklamace. Proč ho ještě víc deprimovat? Přikoupili jsme si nerezovou desku a bylo. Jednou k nám zabrousil s novou ideou stran automatického pilota a zastihl mě, jak krájím nožem korkové špunty na plátky a umísťuji je coby zarážky do horní skříňky na nádobí.

„Dobrý den! Co to děláte, můžu nějak pomoci?“

Nechtěla jsem se ho dotknout, leč muselo to ven:

„Myslíte, že architekt, který vytvářel tento elegantní interiér z ušlechtilého dřeva, se někdy plavil na lodi? Že zažil situaci, kdy je loď v pohybu?“

„Já, já nevím,“ vykoktal, zrudnuv zase až ke kořínkům vlasů. A jako by hledal ztracenou jistotu svého úředního postavení, popadl aktovku, vytáhl z ní štos papírů a začal se v nich prohrabovat. Zahleděl se na nějaké lejstro, a ačkoli na něm mohlo stát cokoli, od technických parametrů lodi po seznam nákupu na včerejší den, ba ačkoli možná ani nevnímал, čeho se to lejstro týká, podařilo se mu vykouzlit na tváři výraz suverénního profesionála.

Tohoto prchavého okamžiku vlastní sebejistoty mohl snadno využít k tomu, aby nade mnou měl vrch. Stačilo dát najevo údiv nad mou otázkou, učinit z ní neklamný příznak ženské naivity, či dokonce prostoduchosti. Vždyť jak se může soudný člověk ptát, zda je tomu, kdo lodi navrhuje, známo, že se většinou pohybují? Ale on, buď z úcty k mému věku nebo z tušení dalších problémů, této šance nevyužil a zajímavě vyhrkl:

„Proč, proč se na to ptáte?“

„Protože pokud by se ten člověk opravdu někdy plavil na plachetnici, jako je tahle, uvažoval by jinak. Neumístil by navigaci sice vkusně, jako pěknou obrazovou dekoraci salonu, ale tak hloupě, že z místa řízení lodi na ni není odnikud vidět! Myslel snad, že budeme zaměstnávat lodivoda? Jestli se ten pan architekt někdy svezl na lodi, pak počítám, že na zaoceánském parníku nebo na obří milionářské jachtě ve Středozezemním moři. Rozhodně ne na takovéhle kocábce v Atlantickém oceánu. To by totiž věděl, že pohyb lodi znamená i pohyb všech věcí, které jsou uvnitř, a nenavrhl by do kuchyně tyhle nemožné skříňky!“

„Co je s nimi? Jsou hezké a prostorné, ne?“ zaprotestoval chabě.

Joël se uvelebil na schůdcích a se zbystřeným zájmem sledoval náš rozhovor. Blesklo mi hlavou, že to bude zase ve společnosti dávat k lepšímu jako můj někdejší spor s místním kameníkem, původem Portugalcem: To dokonalá práce, pani, podívat. Jo, ale ne pro mě. To já neobjednat. To dobrý na hrob. Vůbec se mě tehdy

nezastal, jen přihlížel. Prý mu dělalo potíže tvářit se vážně, nerozesmát se na celé kolo z toho, jak se dva cizinci hádají francouzsky, čímž by prý značně ohrozil platnost mých oprávněných výhrad.

Ani teď jsem nečekala zastání. Nakonec proč mu nedopřát pocitu převahy, když tak miluje situace, v nichž plna spravedlivého rozhořčení zabředám do sporu s francouzsky hovořícím protivníkem, v nichž se rvu hlava nehlava navzdory skrovnému bojovému arzenálu. Tvrdí, že desítky gramatických chyb, jichž se přitom dopouštím, nehrají roli, neboť jsou stonásobně vyváženy nejen mým temperamentem a mými mimickými schopnostmi, ale rovněž výběrem zcela nevyvratitelných argumentů. Zkrátka že přes chyby v mojí francouzštině musí být i největšímu hňupovi jasné, oč mi běží.

„Jo, jsou prostorné. A už jste někdy dostal ránu talířem do hlavy?“ zeptala jsem se.

„Ne.“

„Potom vás zvu na příští plavbu. To něco uvidíte. Sotva vyplujeme, ty překrásné umělecké skříňky se jak na povel otevřou a nádobí z nich lítá o překot ven. Doleva, doprava, rovně, podle toho, jaké jdou vlny. Včera jsem dostala šupu tady tou salátovou mísou. Myslíte, že mě baví pořád sbírat nádobí po všech koutech? A to jsem si sem původně chtěla dát aspoň pár skleniček a dva hrnky na kafe, abychom nepili všechno z toho odporného plastu. Ještě že jsem to neudělala.“

„Aha, tak proto ty zarážky,“ řekl, vyndal z kapsy nůž a jal se pižlat další špunt. Zpocené ruce se mu třásly a já

už viděla, jak se za pár minut pořeže a budu ho muset ošetřovat.

„Jste moc hodný, ale nechte to prosím vás. Jděte se raději s manželem podívat na toho pilota. Proto jste přece přišel, ne?“

Nakonec se loď Marek svého křtu přece jen dočkala. Jako nejvhodnější se nám pro tuto událost jevil neda-
leký přístav v St. Cast Le Guildo. Voda tu i při odlivu
dosahuje až ke kamenné hrázi, takže do lodí lze kdykoli
nastoupit, nikdy neleží na boku na suchu jako u nás
v Erquy a všude jinde. Na hrázi je promenáda a několik
barů. Rozeslali jsme pozvánky přátelům a domluvili ob-
čerstvení v baru Caravel. A co nejlepšího: na křest lodi
nám přijeli zahrát kamarádi z jižní Moravy! Majitelé
Caravelu jim vycházeli vstříc, nebránili jim natáhnout
kabely, umístit bedny a nástroje, kam se jim zachtělo.
Zakrátko začala produkce.

Všichni byli nahoře na zahrádce baru, my pod nimi
dole na lodi. Já, Joël v kapitánském úboru a Alena, které
byla svěřena role kmotry. Držela v ruce lahev šampaň-
ského a tvářila se rozpačitě jako způsobná sextánka,
kterou zvolili za předsedkyni třídního výboru, která je
sice poctěna, leč neví, co s tím, v daném případě hlavně
kam má tou lahví praštit. Joël ji zavedl na příď a ukázal
jí kotvu. Tady!

Už se napřahovala, ale já ji ještě zarazila. Ne že by
se mi originální skladby mikulovských rockerů vylo-
ženě nelíbily, Cesta z města je například docela hezká,
avšak přijel s nimi i Oldřich Veselý, ve své době slavný

zpěvák a komponista skupiny Synkopy, o němž jsem věděla, že umí doopravdy zpívat. Chtěla jsem o křtu slyšet něco jiného, než co hráli a co můžete slyšet, ať si vyjedete na kteroukoli ze čtyř světových stran. Něco, co v Bretani neznají, co určitě potěší naše hosty i náhodné posluchače, kteří se shromáždili kolem. Udělala jsem tedy prosebné oči a zavolala nahoru:

„Oldo, prosím vás, dejte nějakou moravskou lidovou!“

A Olda dal jednu a pak ještě pár dalších a všichni tleskali a byli nadšení a turisté nevěděli, jestli si mají fotit kapelu a zpěváka, elegantní tmavomodrou loď s českou a bretonskou vlajkou, dvě dámy odklízející střepy nebo pána s dýmku, kapitánskou čepicí, pozdviženou sklenkou červeného a úsměvem od ucha k uchu. Přestože jsme s Alenou na sobě měly parádní šaty, já dokonce klobouk a na krku perly, s těmi hadříky a smetáky jsme pro hledáčky fotoaparátů byly rozhodně méně přitažlivé než Joël, jenž vyhlížel jako nefalšovaný mořský vlk z časů kapitána Nema.

Asi za dvě hodinky jsme odpluli k místu, odkud se do lodi dalo nastupovat, a pozvali naše hosty k prohlídce. Dostávali jsme květiny a dárky, nejčastěji pruhovaná trička a doplňky pro lodní kuchyni. Posedělo se na palubě i v salonu, někteří seděli také na molu a čekali, neboť dovnitř se nevešli všichni najednou. Následovala plavba ke Cap Fréhel a zpět, které se účastnilo asi dvanáct nejodvážnějších, kupodivu i celá kapela moravských suchozemců, z nichž naštěstí toliko jeden trpěl mořskou nemocí. Mohlo to být i tím, že nepil žádný alkohol.

Nevím, co je pravdy na té teorii, že námořníci pijí rum, jelikož jedna motolice vyrovnává druhou. Jsou-li střízliví, začnou se kvůli ustavičnému houpání lodi motat, ale jsou-li mírně opilí, vyrovná se to. Hlava se přestane točit a oni snáze udrží rovnováhu. Už na můj první seznam nákupu věcí potřebných na loď mi Joël připsal whisky. Poněkud mě to udivilo od člověka, který tvrdý alkohol nepije. Až mi bylo bohužel dáno to pochopit.

Kotvili jsme nějaký čas u St. Briec v Port du Legue, protože v Erquy neměli místo. Nebylo to daleko, nebylo to drahé, mělo to hlídače a všechny náležitosti. Jenže to nebyl přístav otevřený do moře, ale kanál se zdymadlem, které mělo přílivy a odlivy daný jízdni řád, podle něhož se plavební komora napouštěla a vypouštěla. Jinými slovy nedalo se vyplout ani připlout kdykoli, každý se musel podřídit plavebnímu řádu, aby se propustí dostal ven nebo dovnitř kanálu.

Jednou jsme z projížďky připluli moc brzy. Museli jsme před bránou zdymadla zastavit a skoro hodinu čekat. Nikdy předtím a ani potom mi na lodi nebylo špatně, avšak to houpání ze strany na stranu, když plachetnice kotví na místě, to je věc pro orgán zvaný žaludek přímo smrtonosná. Nejprve jsem se snažila nedívat na vlny ani na okraje pohupující se lodi, nýbrž na výběžek města, který byl vlevo od nás a zdál se být nehybný. Nic. Bylo mi hůř a hůř.

Napadlo mě, že se musím opít, jako to dělají otrlí námořníci. Avšak představa alkoholu, jenom samotná ta představa měla na můj žaludek vliv tak neblahý,

že jsem to chtěla vzdát. Taková pošetilost, nebuď blázen a vydrž to! Vtom mi jakýsi záhadný vnitřní hlas přikázal: Musíš se nutit! Nuť se, lej to do sebe, buď statečná! I zařala jsem zuby a dovrávorala ustavičně se houpajícím prostorem po schůdcích do kuchyně. Uchopila jsem odhodlaně lahev whisky a vypořádala jsem se s ní nahoru. Bez meškání jsem odšroubovala zátku, nadechla jsem se a vchlístla do sebe asi půl deci skotské přímo z lahve se stejně náruživým odporem, s jakým do sebe člověk vpravuje nechutný lektvar proti kašli.

„Br!“ otrásla jsem se a přihnula jsem si znovu, neboť onen vnitřní hlas mi radil, že nestačí si líznout, z toho že se nikdo neopije.

Manžel na mě hleděl s trochou útrpnosti, nicméně laskavě, to jest jako obvykle: jako na malé dítě potřebující dohled dospělého. Na druhou stranu je na něm báječné, že v kritických okamžicích neotravuje stupidními otázkami, což rodiče dělávají. Teprve když jsem se při třetím hltu pobryndala, zeptal se:

„Nechceš přinést kalíšek?“

„Ne! Námořníci přece taky pijou z flašky.“

„Odkud to víš?“

„Z knih a z filmů o pirátech. Přesně takhle si zavdávají. Jo, a potom vlastně lahev koluje. Na, dej si taky!“ nabídla jsem mu.

„Ne díky. Na tvé zdraví!“

„Jo, na zdraví,“ odvětila jsem a lokla jsem si ještě párkrát.

Bylo to k neuvěření, ale takřka současně s tím, jak mi alkohol stoupal do hlavy, nevolnost se vytrácela, žaludek se zvolna uklidňoval a za pár minut jsem se cítila skvěle. Ačkoli jsem daleka doporučení, aby se každý napřed ztřískal jako Dán, chystá-li se plout přes oceán, nemohu popřít, že na té teorii o opilých námořnících nejspíš něco bude.

Pro člověka, který léta letoucí neokusil nic než jízdu parníkem z Prahy do Štěchovic nebo pramicí kolem Střeleckého ostrova, představuje plachetnice na moři objev zbrusu nového světa. Není to jen rozdíl mezi typem plavidla nebo mezi řekou a mořem, co přináší bezpočet nevšedních zážitků. Je to i společenský rozdíl. Jakmile někam připlujete, můžete hodit lano komukoli na břehu či na molu, ihned vás přitáhne a uváže a začne se s vámi kamarádit. Nezávisle na věku nebo národnosti stáváte se členem klubu, či spíš tajného spolčení bláznů zaprodavších svá srdce a své duše námořničení.

Jistěže jsou i jiné vášně, jimž lidé cele propadají, jiné sporty, jiná hobby. A i mezi nimi asi panuje vzájemné porozumění a solidarita. Myslím ale, že u jiných zálib občas přichází ke slovu i řevnivost. Ptala jsem se kolikrát sama sebe, proč jsem ji u lidí posedlých plavbou a rybařením na moři nikdy nepozorovala a proč vlastně člověka div nevitají s otevřenou náručí, sotva někde přirazí ke břehu.

Inu, poněvadž přežil. Zůstává to nevysloveno, nicméně pečeť smrti, žel nezřídka stvrzená rybáři utonulými v nelítostném příboji, je podle mě jádrem vnitřního

spříznění všech mořeplavců. Spříznění, k jakému mezi ostatními lidmi nedochází.

Přístav v St. Cast Le Guildo patřil k mým nejoblíbenějším. Cestou jsme pokaždé zastavili v zátoce pod středověkým hradem Fort La Latte, který se pne na vysoké skále. Dívat se zdola a představovat si, jak se jej nějací nájezdníci snaží dobýt, se nedalo srovnat s pěší procházkou nahore, s běžnou turistickou prohlídkou přes trvale již spuštěný padací most. Z lodi je každý pohled na pobřeží jiný, dekorativnější a měnlivý podle dopadu slunečních paprsků. Obrysy hradu v rudé záři zapadajícího slunce se ze zátoky jevíly jako kulisa magického divadla, kde se zakrátko rozezná trubadúrova fanfára a začne první dějství příběhu o Rolandovi.

Jednou jsem byla plavbou tak nadšená, že jsem se cítila jako hotová námořnice a požádala jsem manžela, zda bych mohla ten kousek z Fort La Latte do St. Cast kormidlovat sama. Pustil mě k řízení a tvářil se potměšile, místo aby mě upozornil, že kormidlo není volant, i když tak na první pohled vypadá. Jakmile jsem se toho chopila, proměnila se naše pokojná plavba v tanec svatého Víta. Nejdřív jsme se párkrát skoro dokola otočili, pak jsme přes veškerou mou snahu plout přímo hodnou dobu brázdili vlny cik-cak, což samozřejmě neušlo pozornosti pasažérů nedalekých plavidel, kteří na mě začli pokřikovat něco jako do toho, odvahu a podobně, až mi konečně došlo, že se loď opravdu nedá řídit jako auto a že nejsem na silnici, která se nehýbe, nýbrž na moři, které ani chvíli nepostojí.

Když jsme se blížili k přístavu, vždycky jsme museli předem zavolat do kapitánské kanceláře, aby nám řekli, co je zrovna volné, kterou bójku a místo můžeme použít. Nebylo to levné, jedna noc tam vyšla na dvacet eur, ale stálo to za to. Joël spustil motor a zarejdoval, kam nám kázali, posléze nastala chvíle plavčíka, tedy moje, abych vyskočila nahoru a přitáhla nás háčkem k oranžové bójce. Potom jsme mohli zůstat na lodi, nebo se vydat do města. K tomu účelu tam sloužilo taxi, což byl velký nafukovací člun obsluhovaný přes léto studenty. Podle objednávek objížděli lodi, nakládali klienty a vozili je ke břehu. Zpátky se muselo do půl dvanácté, jinak byste ke své lodi museli doplavat, neboť taxislužba končila.

Nikdy nezapomenu na povznášející pocit našeho prvního večera na lodi v tomto přístavu. Dělo se pro mě něco dotud nepředstavitelného: tisíc pět set kilometrů od domova jsem na lodi smažila kotlety, nade mnou vlála česká vlajka a z přehrávače zněla Dvořákova Novosvětská. Pouze málokdy člověk bdí i sní zároveň. Nevěděla jsem, jestli mám být pyšná na toho Dvořáka, na tu vlajku nebo na sebe a svou přízřůsobivost jinému životnímu stylu, a tak jsem radši dbala na to, aby se mi nepřipálily kotlety. Po večeri jsme vyšli na palubu, pozorovali hvězdy a dopili lahev vína. Spalo se nám vskutku báječně.

Jenže v sedm ráno...

„Někdo je na lodi,“ zašeptal manžel tónem tělesného strážce, jenž zůstává bdělý a ostražitý dvacet čtyři hodiny denně. Vyskočil z postele, natáhl si džíny a letěl se podívat, co se děje.

Když jsem se vymotala z teplých peřin a vylezla z kabiny do salonu, můj mžouravý zrak mi skrz spleená víčka ukázal situaci, jež se mi pranic nelíbila. Manžel stál dole, lokty se opíral o schůdky a pokorně odpovídal na nesmyslné otázky uniformovaných mužů stojících na palubě. Proč nezapisujeme každou cestu do lodního deníku a co to máme za divnou vlajku.

Začala jsem nepříčetně láteřit. Česky. Slova jsem arci nevybírala. Proč má být každý krásný zážitek vykoupen tak strašným příkořím, jako je tahat mě v sedm ráno z postele? Třískla jsem konvicí na plynový vaříč, že udělám kávu, a nepřestávala jsem nadávat. Neuvědomovala jsem si, že mnohé nadávky mají mezinárodní platnost. Máte si to, vy kreténi, najít v atlase nebo na internetu, když nevíte, co je to za vlajku. Slovo kreténi Joëla přimělo, aby se od celníků obrátil ke mně a pronesl úpěnlivým hlasem:

„Prosím tě, přestaň řídit! Chceš, aby nám rozřezali kanape? Pšt!“

Tak jsem ztichla a kanape nám nerozřezali, ani loď nerozebrali, jako to udělali jiným lidem v nedalekém okolí. Jak jsem však mohla tušit, že se všude v přímořských vodách pašují drogy, že celníci mají právo vstoupit na podezřelou loď a že ta naše jim bude podezřelá českou vlajkou?

„Záviděj,“ pravila jsem plačtivě poté, co mi Joël vysvětlil, jak to chodí.

„Cože?“

„Ti celníci. Tak pěknou vlajku totiž ještě neviděli.“

„Určitě ne, tak pěknou jako vy nikdo nemá,“ řekl, vzal mě kolem ramen a dal mi pusu. „Prosím tě, snad nebrečíš?“

„No, ne že bych přímo brečela, ale příchod uniformovaných představitelů moci na moje území, a zvláště v ranních hodinách, mi nedělá dobře. Myslela jsem, že už to nikdy nebudu muset zažít.“

Mišpoche

Trvalo dost dlouho, než jsem se pořádně rozhlédla po maželově rodné vesnici Allain a pochopila, proč už někdy v pětadvaceti odtud odjel na pět let do Afriky, aby zmizel co nejdál. Napoprvé jsem vůbec nevnímala šedivost řadových domků ani bezvýhodnou nudu, která vanula ulicemi, protože jsem měla být představena jeho matce. Yvette mi nabídla židli, obhlédla mě od hlavy k patě, načež se obrátila k synovi a oznámila mu:

„Má moc hezké nohy.“

Jako by mluvila o kusu nábytku nebo o koni na prodej. Dělal jsem, že tomu nerozumím, a přihloupě jsem se usmívala. Po lahvi vína a dobré večeři se nálada uvolnila, nebo spíš já jsem se uvolnila a cítila jsem se u Yvette jako doma. Zdálo se, že jsem jí padla do oka. Zjevně jí ani trochu nevadilo, že se její prvorozený syn oženil s cizinkou o dva roky starší, místo aby si jako zachovalý rozvedený přespadesátník našel lehou mladou Francouzku. Postupně jsem zjistila, že takové jednání je jí naopak sympatické, že schvaluje každý čin, jež ostatní

chápu buď jako holý nesmysl nebo jako ztřeštěnost. V osmdesáti šesti letech řídí automobil a skoro každou sobotu jezdí na tancovačku.

Takové ženě rozhodně nemohlo na našem pozdním romantickém sňatku přijít nic divného nebo mimořádného. Nesnášela nudu a fandila odvážným. Jednou jsme ji vzali na výlet do Českého Krumlova. Seděli jsme v restauraci na terase přímo nad jezem a pozorovali kajakáře. Někteří jez sjeli, těm tleskala a volala bravo, někteří vylezli z lodě a obešli ho. To Yvette rozčilovalo. Jak mohou být tak zbabělí? Hvízdala na prsty a křičela z plna hrdla:

„Courage! Courage! Que est-ce que vous faites!“

Teď je již dlouho vdova, ale dokud ještě žil její manžel, napadlo ji jednou, bylo jí kolem sedmdesáti, že má po krk jeho autoritativního jednání, a coby matka pěti dětí a babička mnoha vnoučat a pravnoučat si někde na plese namluvila šarmantního elegána italského zjevu a odstěhovala se k němu. Když si však šla domů pro své věci, manžel zamkl a nechtěl ji pustit dovnitř. A co na to maman Yvette? Popadla sekyru a mlátila do dveří, až třísky lítaly. Joëlův ubohý otec se dal na úprk, hledaje útočiště u sousedů. Pár dnů se bál jít zpátky domů, co kdyby se pro něco vrátila. Potom spravil dveře, nicméně pro jistotu se zabarikádoval, což dobře udělal. Zanedlouho se totiž situace opakovala. V obavě o holý život chtěl nejprve volat policii, pak se však rozhodl, že by se taková věc měla řešit v rodině, a zavolal na pomoc Joëla:

„Prosím tě, přijed'! Hned! Matka se zbláznila. Už je tu zas s tou sekýrou. Já nevím, co mám dělat! Strašně se bojím, že mě vážně zabije!“

„S jakou sekýrou, co to blábolíš, co se děje?“

„Neptej se a jed'! Jdi předem, ta dračice je vzadu. Ne-zvoň, to by slyšela. Třikrát tiše zaklepej, budu čekat za dveřmi.“

Joël učinil, jak mu otec kázal. Vstoupil do domu a v prvním okamžiku neviděl na krok. Všechny žaluzie stažené, dveře do dvorka zabeďněné, jen v jídelně plála jedna svíčka. Zvenčí k nim doléhalo matčino hulákání. Zdálo se nesmyslné otevřít okno a pokoušet se s ní ho-vořit tudy. Co chvíli si ulevovala tím, že třískla sekýrou do baráku, a nebylo vyloučeno, že by se strefila do hlavy prvnímu, kdo by ji vystrčil z okna ven.

„Tati, vezmu to na dvorek radši přes garáž. Při nej-horším stihnu utéct.“

Jakmile Yvette syna spatřila, šla zostra po něm. Zdvihla sekýru k úderu, v očích zášť bohyně Nemesis. Ještě nikdy neviděl svou matku tak nepřítelně zuřit, ale jakýsi šestý smysl mu napověděl, aby ji nebral vážně.

„Tak dost, mami! To stačilo,“ řekl co nejlídněji, po-tlačuje smích, který se o něj pokoušel už při pohledu na obranná bednění otcova válečného krytu. Chytil matku za napřaženou paži, jemně ji odzbrojil a objal.

„Pojd', maminko, promluvíme si.“

Naložil ji do auta a rozjel se s ní nazdařbůh krajinou naslouchaje jejím zprvu zlostným, posléze rozumněji vyjadřovaným nářkům. Na otce, na osud, na celý svět.

Když se rozplakala a začala se s ním šmajchlovat, ty můj velký, ještě že tě mám, stejně tě mám ze všech nejradši, usoudil, že napětí povolilo; slíbil, že jí nazítří z domova přinese, co tam zapoměla, a odvezl ji zpět k jejímu milenci.

Celá ta aférka, možná poslední vzrušení, které lidé v Allain zažili, poměrně záhy skončila, neboť amant zničehonic vážně onemocněl, a než se kdo nadál, byl v Pánu. Otec radši nechal dveře otevřené a nakonec se usmířili.

Ona asi byla poněkud skandální už jejich svatba. Otec Joëlova otce nesl velmi nelibě, že ta blondatá nevěsta Yvette je svým původem cikánka, že má mít v příbuzenstvu rodinu bohéma, potulného muzikanta, který sice hraje na všechny hudební nástroje jako bůh, ale přece jen – co je to za existenci jezdit s kapelou jednou sem, jednou tam a nemít status úctyhodného občana? Jelikož však můj drahý manžel byl již čtyři měsíce v matčině lůně, nemohl s tím zholat nic počít a vypravil jim svatbu, jak se sluší a patří.

Původně chtěli jen dvě děti. Po Joëlovi se narodila Christiane a to mělo stačit, jenže Yvette jednoho krásného dne shledala, že je v požehnaném stavu potřetí. Po válce byly interrupce přísně zakázané, a tak si dala pomoci od místní porodní báby. Ta jistě dělala, co uměla, leč neuspěla. A na svět přišla Yveline. Pro mě i pro Joëla ta nejsympatičtější sestra, milá, inteligentní a nezávislá, sestra, která rovněž unikla z Allain a žila až u Marseille, sestra, kterou jako jedinou z celé rodiny pozval na naši svatbu.

S matkou spolu měly velice ambivalentní vztah. Yvette ji pořád jaksi podvědomě odmítala, jako by už nebylo po všem, jako by tu ještě byla naděje na pomoc porodní báby. Když se Yveline rozvedla, skamarádila se Yvette jako naschvál s jejím exmanželem. Gérard byl pojednou nejbližší přítel, ba člen rodiny, zhrzený a opuštěný chudáček, kterého bylo třeba vzít pod ochranné křídlo. A kdesi daleko si užívala nevděčná dcera, která nedovedla ocenit, jaký je to dobrák od kosti.

Nikdy jsem se nikomu nesvěřila se svým podezřením, ale vůbec by mě neudivilo, kdyby důvodem toho odmítání bylo i to, že Yveline měla jiného otce než ostatní děti. Že se prostě vášnivá Yvette zamlada s někým spustila, s někým, koho navíc nemilovala a na něhož chtěla za každou cenu zapomenout, jako se snažíme zapudit vzpomínku na životní prohru a jsme neradi, když nám ji někdo už svou existencí stále připomíná. Všichni jsou blondatí, Yveline jediná byla černovlasá, všichni mají výrazné rysy otcovy tváře, ona se mu ani vzdáleně nepodobala. Možná příliš povolují uzdu své fantazii, když ji takhle pouštím na špacír za smyšlenými hříchy Yvettina mládí, avšak neumím si jinak vysvětlit ten její zarputilý odstup od jedné ze tří dcer.

„No, a když tak nechtěli Yveline, proč pak měli ještě čtvrtou? Michelle?“

„Nehoda,“ odvětil manžel.

„Aha. A Sylvain? Další nehoda?“

„Asi jo.“

Leželi jsme v bývalém manželském loži, které nám Yvette na noc nabídla. Je to starobylá bohatě zdobená postel z poctivého dubového dřeva o šířce sto dvacet centimetrů. Pro dvě osoby je takřka nemožné si do ní lehnout jinak než v těsném objetí, doslova tělo na tělo.

„Už to chápu,“ zašeptala jsem.

„Co?“

„No ty nehody.“

Stavovali jsme se u matky skoro pokaždé na cestě mezi Prahou a Erquy. Lorraine, tedy Lotrinsko je tak na půl cesty. Párkrát jsme se zdrželi víc než jednu noc a jezdili jsme společně s ní na odpolední kávu a na procházky po nedalekém Nancy. Zdařile tam zrenovovali náměstí polského krále Stanislava, který roku 1725 za švédské okupace emigroval do Francie a od svého zetě Ludvíka XV. získal titul vévoda lotrinský. Jeho přínos rozkvětu města a celého kraje byl tak znamenitý, jak z hlediska hospodářské prosperity, tak kultury a vzdělanosti, že se na něj vzpomíná a je uctíván dodnes.

Na někoho, jako byl tento osvícený panovník, Lotrinsko zřejmě čeká. To nikdo, zvláště jestli se tam dostal cestou ze sousedního Alsaska, nemůže přehlédnout. Rozdíl mezi těmi dvěma kraji je tak markantní, že je lépe spatřit jej na vlastní oči, protože sebevystižnější popis zůstane vůči skutečnosti vždy pouze slabým odvarem.

Bohatství Lotrinska spočívalo v rudných dolech a hutním průmyslu. Rudné žíly se v průběhu času téměř všude vytěžily a továrny na výrobu železa zavřely,

neboť zbylé žíly jsou již příliš řídké a slabé, aby se vyplatilo je těžít a zpracovávat. Značná část obyvatelstva v důsledku toho odešla, nebo musela hledat jiné uplatnění. K tomu ke všemu není Lotrinsko příliš atraktivní z hlediska turismu.

Bohatství Alsaska spočívá ve vinicích a těm se naštěstí daří stále.

Alsasko, to jsou rozkošná starobylá městečka s hrázděnými domky různých barev, v oknech květiny, udržovaná dláždění, návěští zvoucí k posezení a kolem toho plodné vinice. Přejedete k sousedům do Lotrinska a máte pocit, že zatáhli oponu, že jste byli diváky barvitého představení, které právě skončilo. Nejenže se tam nesečkáte s žádným ze zmíněných půvabů, ale nemůžete se zbavit dojmu, že putujete zpátky časem, že jste se ocitli v Horních Počernicích, ve Zbuzanech nebo v jiné příměstské pražské obci před převratem roku 1989.

Přesně taková je obec Allain i všechny okolní vesnice. Posmutnělé zapadlé díry bez výrazu, bez špetky osobitosti, bez životního jiskření a chuti trochu se hnout a něco změnit. Každé ráno přijíždí do Allain pekař. Jinak tam není nic, co by fungovalo, snad jen hřbitov. Už ani farář nedochází, poněvadž kostel se rozpadá a nikdo nemá zájem dát jej do pořádku. Za prací a na nákup se jezdí do Nancy nebo do Toul. Něco tak dekadentního aby člověk ve Francii pohledal.

Přesto se v mišpoche, do níž jsem se přivdala, rozpoutala válka o parcely. Pro mě zcela nepochopitelná.

O volnou parcelu katastrálně příslušející k této ponuré obci bych nestála, ani kdyby mi ji nabízeli zadarmo.

Jsem jedináček, a tak vůbec neznám ony střídavé náklonnosti a zášti mezi sourozenci ve vícečlenné rodině. Dva se z nějakého důvodu sblíží a pomlouvají třetího, ten najde oporu u čtvrtého a s chutí pomlouvají zase je, pátý dělá, že nic neví. Pak se ty dílčí klany rozkmotří a přeskupí a nedá se v tom vyznat.

V té mojí nové rodině odevšad zaznívaly mně nesrozumitelné tamtamy, probíralo se, kdo kdy co řekl a jak to myslel, já jsem často vypínala pozornost a tvářila jsem se společensky. Zpočátku jsem si to od manžela nechávala vysvětlovat, později ani to ne, poněvadž nad tím jen mával rukou a já neměla zájem proniknout do hloubky problémů, jež se udály před dvaceti nebo padesáti lety. Ne v rodině, od níž se i on sám odtahoval, jak mohl, v rodině, kde nelze nalézt duchovně spřízněnou duši, kde se dokola řeší nám na hony vzdálené banality. Na druhou stranu ono je to všude stejné, od věků a v každé rodině stejné. Na tom, že přátele si vybíráme, zatímco příbuzní jsou nám osudem přiřčeni, se nedá nic měnit.

Mýlil by se, kdo by myslel, že Yvette je díky své hluboko v nitru zakořeněné romské prapodstatě nějaká nepořádná nebo líná šmudla. Je to na první pohled dáma každým coulem. Stále jako právě od holiče upravené blond vlasy, elegantní oblečení, a především lodičky. V životě jsem ji neviděla v jiné obuvi, kráčela s námi v lodičkách suverénně i na Šumavě podél řeky Vydry. Zároveň je dobrá hospodyně a vynikající kuchařka.